Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: Robert Fulton: 1-2. - 1928

Citation: Hauch, Carsten: ”Robert Fulton: 1-2. - 1928”, i Hauch, Carsten: *Robert Fulton: 1-2. - 1928*, udg. af Niels Birger Wamberg , 1926-29, s. 225. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hauch02val-shoot-idm140500967296704.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Robert Fulton: 1-2. - 1928

Det var nu temmelig længe siden, at Fulton havde hørt noget fra Hr. van Gehlmuyden, desto mere overrasket blev han, da han en Dag modtog det Budskab, at denne befandt sig i Philadelphia, hvor han saasnart, som muligt, ønskede at see ham.

Fulton ilede strax hen til det Herberge, hvori Hr. van Gehlmuyden havde taget Bolig, og han fandt ham da i et stort og smukt Værelse, hvor han laae udstrakt paa en Sopha med en Cigar i Munden; ved Siden af Sophaen stod der et Bord, hvorpaa der brændte et Voxlys.

»Nu, det er mig kjært, at Du ikke lod mig vente paa Dig,« sagde van Gehlmuyden, »Du kunde ellers gjerne have ladet Dine Skoe staae udenfor, men det er jo rigtignok ikke Skik her i Landet; her spytter man paa Gulvet midt i Værelset og kommer ind med skidne Støvler paa, og det nytter til ingen Ting, hvad man saa siger derimod. Nu, Du seer ellers godt ud, Knegt, Dagdriverlivet har slaaet godt an. Du fortjente just ikke, at jeg skulde bryde mig synderlig om Dig meer, imidlertid, naar man bliver gammel, saa trænger man dog til En, som man holder noget af; og da jeg nu alligevel skulde herind 226 til Byen, saa vilde jeg dog see, om der var Noget at gjøre ved Dig.«

»O, min faderlige Ven, hvor glæder det mig ikke at høre et sligt Ord af Deres Mund!«

»Ja, hør nu, Du er jo dog allerede saa gammel, at man nok kan tale et fornuftigt Ord med Dig. Og da jeg nu havde nogle Pengesager her, der ikke godt kunde opsættes, og da John Bridle ikke længere kunde besørge dem for mig, og da Doctoren desuden raadede mig til nogen Bevægelse for min Sundheds Skyld, saa er jeg da kommen herind og vil nu gribe denne Leilighed til at tale med Dig, for skrive, det gider jeg ikke.«

»Er De da syg?« spurgte Fulton.

»Ja vist er jeg syg, ja, og det er et dumt Paafund af Doctoren, at jeg skal gjøre slige lange Reiser i Støv og Blæst. - Men derom vil vi nu ikke tale. John Bridle har nylig skrevet mig et Brev til om Dig, og det er da ogsaa sandt, hvad han siger, jeg veed ikke, hvor lang Tid jeg har tilbage, og hvor galt Du saa har baaren Dig ad, saa er der dog Ingen, som jeg under mine Penge bedre end Dig. Og da Du nu er saa gammel, saa skulde man dog troe, Du havde løbet Hornene af Dig, skjøndt jeg rigtignok igjen har hørt nogle underlige Historier om Dig, Knegt! Imidlertid, jeg vil dog endnu gjøre et Forsøg, som sagt.«

»Hvad forlanger De da nu af mig?« spurgte Fulton med spændt Forventning.

»Jeg forlanger kun, hvad jeg bestandig har forlangt. Vil Du gaae i Dig selv og begynde paa Dit gamle Haandværk igjen og drive det ordentligt og lade alle de fordømte Kunster og Griller og dumme 227 Streger og Vindbeutlerier fare, som Du nu har spildt Din Tid paa i saa mange Aar: saa vil jeg lukke mine Øine for Dine forrige Galskaber og lade Naade gaae for Ret og ganske tage Dig i Søns Sted. Men vil Du ikke det, vil Du fare fort, som Du har begyndt, da kan Du skyde en hvid Pind efter, hvad Du nogensinde faaer efter mig.«

»O, min elskede Fader, hvorledes skal jeg takke Dem for al den Godhed og Kjærlighed, De viser mig!« raabte Fulton.

»Ja, det kan Du takke mig for en anden Gang; men nu skal Du bare sige Ja eller Nei, vil Du, eller vil Du ikke, det er det Eneste, jeg forlanger.«

Fulton holdt et Øieblik inde, før han gav det afgjørende Svar, thi det faldt ham ingenlunde saa ganske let aldeles at opgive Haabet om Rigdom og udvortes Goder, hvis Mangel uden Tvivl ogsaa vilde skille ham fra hans Elskede, og der, for at bruge en berømt Forfatters Ord, kun blive betragtede med Ligegyldighed i Romaner og opdigtede Fortællinger, men der dog bestandig i den jordiske Tilværelse beholde et Slags betinget Vigtighed. Imidlertid varede det ikke ret længe, før han havde fattet sin Beslutning.

»Andre Mennesker opoffre deres Tid paa at vinde timeligt Gods,« sagde han, »eller de løbe efter ydre Glæder og Adspredelser, de kjøbe og sælge, de gaae i Selskaber, de spille og dandse og forøde deres Tid og deres Kraft paa mangfoldige Ting, som jeg ikke bryder mig om; jeg har fremfor Alt kun een Tanke i Sjælen, der bestandig sysselsætter mig, der følger mig om Aftenen til mit Leie, og der igjen vaagner med mig i den tidlige Morgen; see, for denne Tanke 228 maa jeg opoffre ethvert Hensyn, selv det, der ellers er mig allerkjærest.«

»Den Snak forstaaer jeg mig ikke paa,« sagde van Gehlmuyden, »vil Du blive Guldsmed og nedsætte Dig i Philadelphia, da skal jeg skaffe Dig baade Penge og Credit, og Du skal faae en Bod, som baade Du og Byen kan have Ære af; men vil Du ikke det, da kan Du seile Din egen Sø, hvorhen Du lyster, og dermed Basta.«

»Jeg kan ikke opgive, hvad jeg anseer som mit egentlige medfødte Kald,« svarede Fulton, »og hvad jeg maa betragte som min ædleste og bedste Virksomhed.«

»Ja saa,« sagde van Gehlmuyden tilsyneladende rolig, idet han vedblev at ryge sin Cigar, »saa maa jeg

da vel ogsaa troe, at det er sandt, hvad man fortæller om Dig, at du igjen grubler paa at bygge en Baad, der skal drives ved Hjul, ligesom den, Du byggede med David Baxter i Dine Drengeaar.«

»Jeg vil ikke negte det,« svarede Fulton.

»Saa gaa Fanden i Vold!« raabte van Gehlmuyden, idet han reiste sig med en Heftighed, som han ellers sjelden viste, og kastede sin Cigar henad Gulvet.

»Min elskede Fader og Ven -«

»Gaa! siger jeg, ellers kalder jeg paa Opvarteren og lader Dig kaste paa Døren.«

Fulton havde kun altfor tidt i sit Liv havt Leilighed til at erfare, at van Gehlmuyden, uagtet al sin Godmodighed, var et af de egensindigste Mennesker paa denne Jord, og at han, naar han først for Alvor havde sat sig Noget i Hovedet, kun lod sig lidet paavirke af Modgrunde. Han ansaae det da for 229 det Bedste at føie sig efter ham og at gaae bort jo før jo heller.

Han var imidlertid ikke kommen ret langt ned i Gaden, da han blev indhentet af en Leietjener, der bad ham strax at vende tilbage, thi Hr. van Gehlmuyden havde endnu et Par Ord at sige ham.

Da Fulton igjen traadte ind i van Gehlmuydens Værelse, syntes denne meget roligere, end man skulde have formodet. Han havde igjen strakt sig ud i Sophaen, hvor han laae en Tidlang, uden at røre en Finger; men noget efter pegede han hen til en Krog i Værelset, hvor der stod en af de indianske Dukker eller Pagoder, som Fulton vel kjendte fra sit tidligere Ophold i van Gehlmuydens Huus, men som han før ikke paa dette Sted havde lagt Mærke til.

»Hør!« sagde van Gehlmuyden, »mellem os er det forbi, det falder af sig selv, men da Du nu dog giver Dig af med at bygge Hjulværker og med andre slige Ting, saa vil jeg spørge Dig, om Du ikke kan reparere den Karl derhenne; han er kommen til Skade, saa han ikke mere kan nikke med Hovedet, saaledes som han kunde før; det var ellers ham, der kunde bevæge Hovedet længst i gamle Dage. Hvis Du kan gjøre det, saa skal det blive godt betalt, Du maa selv bestemme Prisen.«

»Det gjør mig ondt, at jeg igien maa svigte Deres Haab,« svarede Fulton, »men heri kan jeg aldeles ikke tjene Dem, thi Sligt giver jeg mig ikke af med og forstaaer mig heller ikke derpaa.«

»Saa gaa, Du forbandede Dumrian, og kom mig aldrig meer for Øine! thi Du duer jo ikke til nogen Ting,« sagde van Gehlmuyden, der denne Gang syntes endnu vredere end før.
230

Efterat Fulton var borte, blev van Gehlmuyden endnu liggende nogen Tid udstrakt paa Sophaen, hvor han af og til tog sin Cigar af Munden og gav sin Forbittrelse Luft i afbrudte Sætninger. »Den Slyngel!« sagde han, »ikke en Skilling faaer han, den Æsel! - og ikke engang min Pagode vilde han reparere - den Kjeltring! - men han duer da vel heller ikke dertil - den Klodrian! - for han er nok ikke Andet end en Fusker, - den uforskammede Bønhas!« Dog lidt efter lidt syntes hans Vrede at sætte sig, og han hensank igjen i den lidenskabsløse Tilstand, som de gamle Stoikere og Epikuræere satte saa høi Priis paa, og hvori ellers den største Deel af hans Liv pleiede at henglide.

Da han havde tilbragt omtrent en Time i denne Tilstand, traadte Leietjeneren ind og meldte, at den Vogn, han havde bestilt, nu var kommen. - »Man kan aldrig have et Øiebliks Ro,« sagde van Gehlmuyden, »lad den vente lidt endnu.«

»Men Klokken er snart Eet, og Herren vilde jo alt have kjørt ud Klokken Tolv.«

»Ja saa,« sagde van Gehlmyuden, »det er forfærdeligt, hvor lidt Tiden forslaaer i denne By.«

Dermed stod han op og klædte sig paa ved Leietjenerens Hjelp, idet han bestandig beholdt sin Cigar i Munden. Derpaa gik han ned og satte sig i Vognen, som, efter hans Befaling, kjørte hen til Greenwoods Huus; thi til denne havde John Bridle anbefalet ham, for at han kunde hjelpe ham med nogle Pengeomsætninger, der var den egentlige Hovedgrund, hvorfor han havde besøgt Philadelphia.

»God Dag, god Dag, Hr. van Gehlmuyden!« raabte den gamle Greenwood, der alt mødte ham paa 231 Trappen og førte ham indenfor. »Er der ellers Noget gaaet Dem imod? De seer ikke ret fornøiet ud. Ja, ja, det er slemme Tider, slemme Tider!«

»Den Slyngel!« raabte igjen van Gehlmuyden, hvis Vrede atter syntes at være vaagnet under Bevægelsen i Vognen; »og hvad der ærgrer mig allermest, det er, at han ikke engang vilde reparere min Pagode, den Kjeltring!«

»Hvem taler De om, Hr. van Gehlmuyden?« spurgte den gamle Greenwood.

»Ak, lad os sætte os, Hr. Greenwood, disse Vogne støde stærkt; jeg taler ellers kun om den egensindige Knegt, den Bønhas, denne Robert Fulton.«

»Ak, er det ham! ja, ja, jeg veed nok, at De har taget Dem meget af ham, men det var spildt Umage, Hr. van Gehlmuyden, det kunde jeg sagt Dem i Forveien; thi der fortælles rigtignok, at han studerer Mathematik og Algebra, men dog kjender han vel neppe den store Tabel, og heller ikke veed han Besked om de forskjellige Myntsorter. Thi jeg har prøvet ham, jeg har følt ham paa Tænderne; han forstaaer sig hverken paa Rabat eller Rentesregning; han veed ikke Forskjel hverken paa Thara, Brutto eller Nettovægt.«

»Ja, det kunde jeg endnu see igjennem Fingre med, hvis han bare vilde tage sig det for, som jeg vil; men det er den egensindigste Slyngel, som jeg i mine Dage har kjendt. Dog nu er det forbi imellem os, og han skal ikke have en Skilling af mine Penge.«

Da Greenwood vilde vide nøiere Besked om denne Sag, fortalte van Gehlmuyden i Korthed, hvad han havde forlangt af Fulton, og hvorledes han havde tænkt at indsætte ham til sin Arving, hvis han havde 232 villet føie sig efter ham. »Fiirsindstyve tusinde Dollars i rede Penge vilde jeg have efterladt ham,« sagde han tilsidst, »og dertil maaskee ligesaa meget i Prioriteter og faste Eiendomme.«

»Fiirsindstyve tusinde Dollars, og dertil ligesaa meget i Prioriteter og faste Eiendomme,« raabte Greenwood, idet han sprang høit i Veiret fra den Stol, hvorpaa han sad, og strakte sine magre, kjødløse Fingre ud i Luften, ligesom om han vilde gribe efter Pengene; »han er gal! - gal! - Men hvor kunde De dog falde paa at ville efterlade ham alt dette og gjøre Dem selv til en fattig Mand i Deres Grav, Hr. van Gehlmuyden?«

»Nu, han faaer dem da heller ikke, Hr. Greenwood, thi forestil Dem, han vilde ikke engang gjøre min Pagode i Stand, da jeg bad ham derom, og han forstaaer det da vel heller ikke, den Æsel!«

»Du store Gud! hundrede Pagoder vil jeg gjøre istand for den Priis,« raabte Greenwood.

»Forstaaer De Dem da paa Sligt, Hr. Greenwood?«

»Nei, jeg gjør ikke; men jeg skal gjerne lære det for den Priis. Du store Gud, fiirsindstyve tusinde Dollars i rede Penge, og ligesaa meget i Prioriteter og faste Eiendomme! Jeg skal gjerne lære det, hvis De bare vil give mig Halvdelen deraf, Hr. van Gehlmuyden?«

»Nei, at lære det i Deres Alder vilde blive for vidtløftigt. Gud veed, om der er Nogen, der forstaaer Sligt her i Landet. Men nu er det dog nok bedst, at vi begynde paa vore Forretninger; thi jeg trænger til at komme hjem igjen og faae Fred, saasnart det kan skee.«

Derefter førte Greenwood ham ind i sit Contoir.
233

Eftersom det imidlertid neppe kan interessere Læseren at være tilstede ved de Forhandlinger, der her foregik, saa ville vi blot bemærke, at Greenwood, da han efter halvanden Times Forløb ledsagede van Gehlmuyden ned til dennes Vogn, uopfordret erklærede, at han helst vilde komme til ham den næste Dag, da dette maaskee vilde være det mindst Besværlige, og at de da paa Hr. van Gehlmuydens eget Kammer kunde afgjøre deres Mellemværende.

Den gamle Greenwood var bleven saa forbauset ved at høre Fortællingen om Fultons Opførsel, at han ikke kunde undlade at tale derom til sin Steddatter og til sin Ven Advokat Gray, der nu næsten hver Aften besøgte ham. »Seer Du,« sagde han derefter til Laura, »Du har dog ellers bestandig forsvaret ham, hvad siger Du da til den Historie?«

»Ja, ja, af denne Robert Fulton kan man vente sig allehaande,« bemærkede James Gray, »han er et godt Exemplar i sit Slags.«

»De maa vel sige det, Hr. Gray; der kommer vel aldrig den Mand, der vil testamentere mig fiirsindstyve tusinde Dollars, men slige Karle, de skal have det; og det vilde han ovenikjøbet give til en saadan Person, en Æreskjænder, der tegner Carricaturer af Folk.«

»Nu han har dem da ikke og faaer dem vel heller aldrig,« svarede Advokaten, »imidlertid bør vi ikke lade denne Hr. van Gehlmuyden slippe os saaledes af Hænderne; vil De give mig hans Adresse?«

»Ja derom vilde jeg netop tale med Dem, han behøver nok en juridisk Consulent, der tillige tager alt Arbeide væk fra hans Skuldre; thi selv gider han nok intet bestille. Men hvad nu denne Robert Fulton 234 angaaer, Hr. James Gray, saa ere der endog dem, der sige, at han har kastet sine Øine paa Laura derhenne.«

»Det har han ogsaa, det kan De være vis paa.«

»Ak, det er jo Galskab, Hr. James Gray; ja før, da der dog maaskee var Udsigt til, at van Gehlmuyden vilde give ham en Deel af sin Formue, da var det en anden Sag, da maatte man finde sig i Meget; men nu, han eier jo ingen Ting, Hr. Gray, og Lauras Moder eiede da heller ikke meget.«

»Nei, hun eiede rigtignok ikke meget, da De giftede Dem med hende; men De vidste dog nok, hvad De gjorde; thi siden, da vi vandt Processen mod hendes Slægtning, og da De fik den store Plantage, da vendte Bladet sig, Hr. Greenwood.«

»Ak, den Proces kostede mig mere, end den hele Plantage er værd; og jeg skal gjøre Laura et saadant Overslag, at hun skal see, der ikke tilkommer hende en Skilling.«

»Nu, i det Overslag vilde jeg nok tilføie et Par Antegninger, hvis jeg havde med den Sag at bestille. Men tillader De ikke, at vi gaae ind i Deres Contoir? thi vi have endnu adskillige vigtige Sager at afhandle.«

Laura havde ikke med et eneste Ord blandet sig i denne Samtale. Hun blev endnu siddende stille et Øieblik med Haanden under Kinden, da de andre To vare borte. »Noget maa der skee, før det er for sildigt,« sagde hun omsider, derefter stod hun op, tog et Lys og gik sin Vei.